ЈЕЛЕНА Б. БАБИЋ-АНТИЋ¹

ДРАГАНА М. СПАСИЋ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ОБЛИЦИ „WOULD“ И „USED TO“ КАО НОСИОЦИ МОДАЛНОГ И ХАБИТУАЛНОГ ЗНАЧЕЊА У ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

САЖЕТАК. У енглеском језику се са значењем хабитуалности употребљавају различите конструкције. *Would* и *Used to* познати су као типични носиоци хабитуалног значења и често се називају *перифрастичним облицима*. *Хабитуални аспект* веома је уобичајен у граматички енглеског језика и указује на понављајућу радњу у оквиру дужег временског периода.

Овај рад се бави испитивањем фреквенности *хабитуалних облика* у журналистичком жаргону, присутном у дневним часописима на енглеском језику (*The Independent*, *The Guardian*, *The Daily Telegraph*).

КЉУЧНЕ РЕЧИ: хабитуални аспект, хабитуалност, модалност, енглески језик.

¹ bebbica2002@yahoo.com ; aidnimpasic@yahoo.com

Рад је примљен 18. маја 2017, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 22. јуна 2017.

Енглески језик је један од језика у којем постоје аспекти, као начин изражавања различитих семантичких дистинкција. Један од аспеката је и тзв. *Хабитуални аспект* који указује на понављајуће прошле радње, карактеристичне за одређени дужи временски период.

Традиционална граматика и њени представници, хабитуалност сматрају подврстом имперфективности, заједно са трајним аспектом. Судећи по том ставу, имперфектан облик изражава или хабитуалну ситуацију, или, пак, ситуацију посматрану у њеној трајности. Бернард Комри (Comrie, 1976, стр. 26) дефинише *хабитуалност* на следећи начин:

„*Хабитуални аспект* је аспект који карактерише ситуацију која се дешава редовно или хабитуално током дужег временског периода.“

Још једна дефиниција хабитуалности указује на својство заједничко свим хабитуалним облицима, били они повратни или не. Они описују ситуацију карактеристичну за дужи временски период, и то продужен на начин да ситуација на коју се односи није посматрана као случајна одлика датог момента, већ, пре свега, као карактеристична одлика читавог временског периода (Comrie, 1976, стр. 27). У вези са поменутиим, Комри такође истиче да је веома важно правити разлику између хабитуалног и итеративног (повратног) аспекта. За разлику од *хабитуалног аспекта*, *итеративни аспект* се односи на дешавања, која се тичу понављања једне исте ситуације. У вези са тим, Бајби и остали *итеративност* виде као „аспект који упућује на једно понављање одређене радње, за разлику од *хабитуалности*, која упућује на вишеструко понављање радње“ (Bybee et al, 1994, стр. 160).

Хабитуалност у енглеском језику може бити изражена на више начина. Постоји више теорија у настојању да се објасни природа хабитуалности и њене повезаности са осталим категоријама. Тако на пример, занимљиво је да се ситуација може сматрати хабитуалном без повезивања са прогресивношћу (Comrie, 1976, стр. 34):

John used to write poems. (супротно од John used to be writing poems)²

² Примери преузети из Comrie 1976, стр. 34–35.

С друге стране, прогресивност не одређује хабитуалност те ситуација може бити сматрана прогресивном, без довођења у везу са хабитуалношћу (Comrie, 1976, стр. 35):

John was writing a poem at five o'clock on the fifth of June 1975.
A.D. (али не John *used to* write / *used to* be writing...).

Иако су прогресивни облици у аспектуалном смислу имперфектни, прост облик је пожељан облик за изражавање хабитуалности. Постоји још формалних начина да се искаже *хабитуалност* и то, кроз употребу *просјих* облика и тзв. *перифразичних* облика, уз које стоје помоћни глаголи (нпр. Martin played in the garden / Martin *used to* play in the garden / Martin *would* play in the garden).

Најзначајнија разлика која постоји између *просјих* и *перифразичних* облика, тиче се питања да ли се хабитуалност која је њима изражена схвата као да се дешава у тренутку говора или не. Перифразични облик није подесан, уколико је реч о навици која је тренутна (и даље актуелна), због тога што он изражава хабитуалност, која је одвојена од тренутка говора. Такође, идентификовано је свега неколико времена која могу имати хабитуални аспект који није ограничен само на проста времена. Тако Роберт Биник (Binnick, 2005, стр. 341) указује на примере плусквамперфекта са хабитуалним значењима, затим на будуће и кондиционално *will*. Поред тога, Биник скреће пажњу на дефиницију хабитуалности, коју је понудио Харисон који

„хабитуалност види као аспект који се односи на ситуацију развучену на дужи временски период, или на ситуацију која се учестало дешава током дужег временског периода, све до те мере да ситуација постаје карактеристично обележје читавог временског периода“ (Harrison, 2002, према Binnick, 2005, стр. 340).

С друге стране, Бајби истиче да *хабитуалност* може чинити основно или аспектуално значење *садашњеј* времена, али не и *прошлој*. Стога је експлицитно истицање хабитуалног значења у енглеском језику чешће у прошлости, што је резултирало називом *Хабитуална прошлост* (*would* и *used to*) (Bybee, 1994).

МАРКЕРИ ХАБИТУАЛНОСТИ

Сматра се да постоји неколико носилаца хабитуалног значења у енглеском језику. Међу њима су *will* и *перифразични* облици

would и *used to*. Такође, *ћпросћо сагаише* и *ћпрошло* време могу имати хабитуално значење и бити праћени временским адвербијалима, попут *always, often, usually, from time to time* и другим. Основна разлика између перифрастичних облика (*would* и *used to*) и простих облика за обележавање *хадићуалносћи* јесте у томе што *ћперифрасћични* облици нису компатибилни са тренутком говора. Међутим, с обзиром на чињеницу да поменута одвојеност није семантичке природе, већ настаје као конверзацијска импликатура, као таква може бити и уклоњена. У реченици „Ruti had a car in 1990, but already back then she *used to / would* go to work by bus“, ситуација је управо таква, јер су перифрастично *would* и *used to* компатибилни са стањем одређеним тренутком говора. *Перифрасћични хадићуал* познат је и као *рећросћективни*, зато што нуди ретроспективни поглед на ситуацију (стање) о којој (коме) је реч.

Модалну природу *хадићуалносћи* помињали су многи лингвисти (Comrie, 1976; Dahl, 1975 и др.). Већина њих наглашава да у том случају *модалносћ* служи како би се разликовала *хадићуалносћ* од случајно *ћоновљених сћићуација*. С тим у вези, Боне и Дорон наглашавају да је *хадићуалносћ* инхерентно модална, и то у оба своја облика, *ћпросћом* и *ћперифрасћичном* (Boneh и Doron, 2008, стр. 11). Као доказ наводе три разлога:

- 1) И *ћпросћ* и *ћперифрасћичан* облик подржавају контрафактуале.

In 1952, the students in Utrecht wore a tie in class.

In 1952, the students in Utrecht *would / used to* wear a tie in class.

- 2) С обзиром на то да су *хадићуалне* реченице модалне, Боне и Дорон додају да уопштености на које оне указују важе једино у идеализованим верзијама реалности, док су у реалности дозвољена одступања. Стога се хабитуална значења у следећим реченицама не разликују:

Dina smoked after dinner.

Dina *would / used to* smoke after dinner.

- 3) *Перифрасћични* облик са помоћним глаголима *would* и *used to* у употреби је и у осталим модалним конструкцијама, попут следећих:

A thief might enter. He *would* take the computer first.

My grandmother baked / *used to* bake amazing cakes. She *would* go out to the garden and pick apples. Then she *would* return to the kitchen and shoo everybody out...

У вези са претходно наведеним примерима, Палмер (Palmer, 2001, стр. 191) наводи Гивоново одређење *хабиџуалносџи* као „*хибридне модалносџи*“ и то објашњава неким одликама *реалиса* и више асертивне сигурности, као и неким одликама *иреалиса* и недостатка јасне временске одредбе.

ХАБИТУАЛНОСТ У ДНЕВНИМ НОВИНАМА

Хабиџуалносџи је у енглеском језику присутна и истакнута у великој мери. Стога не изненађује појава хабитуалног аспекта у језику дневне штампе и извештавању о различитим друштвеним темама. Поред *would* и *used to* поменутих као маркери *хабиџуалној асџекџи*, *can* је такође пример модалног облика, који може да прими и понесе хабитуално значење.

Облик *used to* је у енглески језик ушао из старофранцуског и, судећи по Оксфордовом речнику, као једно од значења имао је „*to follow a usage or custom*“, што би значило „држати се обичаја“. У почетку је то био облик као и *would*, тј. *џрошлџи облик* од глагола *use*, који тада није био ограничен на употребу само у *џрошлом времену*. Међутим, током историје претрпело је промену, остајући само као облик у *џрошлом времену* те је његова употреба у *сагашњем времену* нестала. Судећи по Квирку и осталима, *used to* је маргинални модал и не толико модалан, колико представља помоћни глагол времена и аспекта (Quirk и др., 1985). „Он представља обичај или стање које је постојало у прошлости“ (Quirk и др., 1985, стр. 140). С тим у вези, Квирк истиче да је повремено могуће наићи и на његов *прошлџи облик* *had used to*, као у примеру:

„When Arthur had been a boy at school, he *had used to* play football.“³

Када је реч о *хабиџуалносџи*, облик *used to* има неколико значајних карактеристика. Тако Лич истиче да је „појава облика *used to* са одређеним временским адвербијалом необична, али не и потпуно неприхватљива“ (Leech, 1971, стр. 49). Ипак, забележена је чешћа употреба облика *used to* са неодређеним временским адвербијалом:

? He *used to* live here in 1914.

I *used to* live in York sometimes.

³ Пример из Huddleston и Pullum, 2002, стр. 115.

Поред наведених одлика *used to* је, такође, веома необично срећи у негативном облику, можда баш из разлога што говорницима није нарочито пријатно изговарање облика *usedn't to* и *usen't* или *didn't use*. Уобичајена је његова појава у афирмативном облику и сви примери које смо пронашли у прегледаним чланцима из дневних новина то и доказују:

He also talks of grinding out scores, in the way that Boycott *used to* grind out runs.⁴

There was once a golf correspondent for a respected newspaper who, from beside the green, *used to* urge slow players to "get on with it, don't you know my life is ebbing away."⁵

The nerves of Kanga Tryon, a designer *used to* working with supermodels on the catwalks of the world than schoolgirls-were fraying faster than an unfinished hem.⁶

Наведене реченице показују да трећа реченица од три, иако на први поглед хабитуална, у свом суштинском значењу заправо и није. С друге стране, прва и друга реченица су без сумње хабитуалне и слажу се са следећим одредбама:

- све реченице су афирмативне (сходно чињеници да *used to* није пожељно у негативном облику).
- Све реченице су у трећем лицу јединине.
- *Used to* је у свим наведеним примерима праћено не-свајичним глаголима.
- Пожељно у употреби уз субјекте који су живи (живо лице).
- У свом хабитуалном значењу *used to* често уз себе везује и облик *would*, а некада и још једно *used to*:

When I *used to* fly with my parents, I always told the security guards "No guns or bullets!"

When I *used to* fly with my parents, I would always tell the security guards ...

Because when he *used to* drink, he used to be very violent towards me.⁷

⁴ The Independent, електронска верзија, 10.04.1989, приступљено 10.05.2017.

⁵ The Guardian, електронска верзија, 11.11.1989, приступљено 10.05.2017.

⁶ The Daily telegraph, електронска верзија, 08.04.1992, приступљено 10.05.2017.

⁷ Примери из Binnick, 2005, стр. 365.

Will и *Would* су такође маркери (носиоци) хабитуалног значења, поред већ познате улоге глагола *would* у кондиционалима. *Would* је инхерентно хабитуалног значења и нису му потребни посебни додаци, како би његово значење било протумачено као хабитуално. Судећи по Квирку „*will* и *would* припадају централним модалима и оба поседују могућност преношења хабитуалног значења“ (Quirk и др., 1985, стр. 228). У вези с тим, Бајди истиче да оба, још из доба староенглеског, имају забележену употребу у хабитуалном значењу. *Would* је кроз историју претрпело значајне семантичке промене. У модерном енглеском оно је препознато по својој употреби у кондиционалима, али је и његова употреба у хабитуалном значењу релативно уобичајена.

Следећи примери хабитуалног *would* у укупно 12 чланака о социјалним темама и слободном времену у издањима Индепендента, Гардијана и Дневног телеграфа, указују на то да се хабитуално *would* обично јавља:

- Са субјектом у трећем лицу, заменицама или именичким фразама (He *would* have...; – A reasonable parent... ; Francis Bacon who *would*...)
- Уз *сйаиичне* и *активне* глаголе (*Would* have, *would* act, *would* help...)

Од укупно 107 примера појављивања глагола *would* у прегледаних 12 новинских чланака, забележили смо 6 јасно хабитуалних значења овог глагола у следећим реченицама:

Every year he *would* have half a dozen nine and ten years old in his class who could barely read.⁸

In the meantime, his assistant, Mr. Ronnie Moran, *would* act as a caretaker manager.⁹

On each occasion the Irishman tried to make a comeback, his back *would* break down.¹⁰

Goodman was always hard up and enjoyed the friendship and generosity of friends such as Francis Bacon who *would* help him out.¹¹

⁸ The Independent, електронска верзија, 10. 07. 1989, приступљено 11. 05. 2017.

⁹ The Guardian, електронска верзија, 10. 07. 1989, приступљено 11. 05. 2017.

¹⁰ The Guardian, електронска верзија, 13. 12. 1989, приступљено 11. 05. 2017.

¹¹ The Independent, електронска верзија, 10. 07. 1989, приступљено 11. 05. 2017.

We devised a sort of Great Egg Race for the children – Rover gave us some materials which *would* normally have gone on the scrap heap, lent us a hall and judged the competition.¹²

A reasonable parent, however anguishing the decision, *would* put his or her own child's welfare in the forefront of the decision.¹³

Такође, у појединим случајевима забележено је преузимање *хабитуално* значења од стране модалног глагола *can*:

He *can* watch his Spanish league champions in the same dispassionate way that he would watch a Bulgarian second division match.¹⁴

Испитујући фреквентност облика *would*, *used to* и *can* у дневним новинама на енглеском језику, могуће је закључити да је у том смислу најизраженија употреба модала *used to* и *would*, као и да фреквентност њихове употребе у изражавању *хабитуалности* варира. Са циљем да испитамо појаву и фреквентност примене *хабитуалности* у новинском жаргону и извештавању о друштвеним темама, за примерима смо трагали у три дневна часописа. Иако је случај такав да смо у прегледаних 107 примера успели да забележимо свега 10 примера *хабитуално* значења израженог облицима *would* и *used to*, такав исход не умањује значај *Хабитуално* *аспекта* у енглеском језику. Пронађени примери сведоче о улози *перифразичних* облика у изражавању *хабитуалности* у свакодневном жаргону, као и да су пронађени примери у складу са облицима, које карактеришу примену ових облика у циљу изражавања *хабитуалности* у језику. Поред поменутих *перифразичних* облика познато је и да *проси* облици, као и модални глагол *can*, могу у одређеним ситуацијама пренети *хабитуално* значење, што смо и забележили у једном од примера.

ЛИТЕРАТУРА Bybee, J., Perkins, R. and Pagliuca, W. (1994). *The Evolution Of Grammar*. Chicago and London: The University of Chicago Press.

Binnick. R. I. (2005). The Markers of Habitual Aspect in English. *Journal of English Linguistics* 33, 339–368.

¹² The Daily telegraph, електронска верзија, 08. 04. 1992, приступљено 13. 05. 2017.

¹³ The Daily telegraph, електронска верзија, 13. 04. 1992, приступљено 13. 05. 2017.

¹⁴ The Guardian, електронска верзија, 11. 11. 1989, приступљено 15. 05. 2017.

Binnick, R. I. (2006). Used to and Habitual Aspect in English. *Style*, Vol. 40, № 1 and 2, 33–45.

Boneh, N. and Doron, E. (2008). Modal and Temporal Aspects of Habituality. In: M. Rappaport-Hovav, E. Doron and I. Sichel (Eds.), *Syntax, Lexical Semantics, and Event Structure* (pp. 1–11). Oxford: Oxford University Press.

Comrie, B. (1976). *Aspect: An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge: Cambridge University Press.

Huddleston, R. and Pullum, G.K. (2002). *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Leech, N. G. (1971). *Meaning and the English Verb*. London: Longman.

Palmer, F. R. (2001). *Mood And Modality*. Cambridge: Cambridge University Press.

Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G. and Svartvik, J. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London and New York: Longman.

The Independent (n.d.), новинска секција, издање од 10.04.1989, преузето 11. 05. 2017. са bnc.web.lancs.ac.uk.

The Guardian (n.d.), новинска секција, издање од 11. 11. 1989, преузето 13. 05. 2017. са bnc.web.lancs.ac.uk.

The Daily telegraph (n.d), новинска секција, издање од 08. 04. 1992, преузето 15. 05. 2017. са bnc.web.lancs.ac.uk.

JELENA B. BABIĆ ANTIĆ

DRAGANA M. SPASIĆ

UNIVERSITY OF PRIŠTINA WITH TEMPORARY HEAD-OFFICE
IN KOSOVSKA MITROVICA, FACULTY OF PHILOSOPHY

SUMMARY

WOULD AND USED TO AS MARKERS
OF MODALITY AND HABITUALITY IN ENGLISH

This paper explores *habitualness* in the English language and modal verbs *used to* and *would* as traditional markers of *Habituality*. According to Bernard Comrie, *Habitual Aspect* and *Progressive Aspect* are sub-categories of *imperfectivity*. Nevertheless, it is essential to make a difference between the two. The term *habitual* refers to plural events, but even so, it is not the same as accidental event of plurality. The feature common to all habituels, whether or not they are also iterative, is that they describe a situation viewed over an extended period of time. Regarding this, Comrie also reminds that the „trait referred to is a characteristic feature of the whole period and not an incidental property of the moment“ (Comrie, 1976, p.27). *Would* and *used to* are the most explicit markers of *habituality* and are most commonly used forms to express *habitualness*. *Simple forms* are also known to have a habitual meaning, as well as the modal auxiliary *can*, which may occasionally convey the *habitual reading* as well.

The matter of what exactly makes a feature characteristic for the certain period of time is in fact more conceptual than linguistic. When we manage to determine what repeated action proves to be really *habitual*, we can then use explicitly habitual forms. Even then, it will be more of a conceptual matter than a linguistic one.

KEYWORDS: habitual aspect, habitualness, modality, English language.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons
Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 |
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of
the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence
(CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).